

Comentariu - Psalm

Una din laturile dominante ale poeziei argheziene sta sub semnul cautarilor filozofico-religioase. Ca toti marii poeti ai lumii, Arghezi a fost rascolit de-alungul intregii sale vietii de o serie de probleme fundamentale pentru cunoasterea rostului omului pe pamant, a inceputurilor existentei acestuia in univers, a perspectivelor care i se deschid a mortii care pune capat zbaterilor lui continui pentru infrumusetarea vietii pe care vrea s-o cladeasca urmasii sai. Pana sa ajunga la cunoasterea si insusirea filozofiei materialist-stiintifice clarificatoare, poetul s-a razboit cu fantomele Divinitatii si mortii, ale vietii viitoare - intr-o lupta piept la piept dramatica si indarjita al carei rod literar il constituie unele dintre cele mai stralucitoare creatii poetice argheziene. Ispita cunoasterii, setea devoranta, biciuitoare de-a strapunge cu mintea necunoscutul, care, pe aceeasi masura cu care poetul se apropia de el, pare a se departa de mijloacele de patrundere si de intelegere ale lui, sta la baza unei mari parti din opera de pana la Eliberare a scriitorului.

Motivul cautarii Divinitatii, prezent in poezia argheziana inca de la primele debuturi ale poetului, devine in Psalmi o obsesie tiranica, infigurata cautare care se prelungeste pana in Stihuri de seara si Hore si in multe alte poezii si scrieri in proza ale poetului. Aceasta drama a cautarilor obsedante capata in versurile din Psalmi o deosebita forta a expresiei lirice. Psalmii arghezieni sunt monologuri ale celui - care - glasuieste-n pustiu. Monologul nu ajunge niciodata sa devina dialog.

In psalmii arghezieni surprindem mai degraba ecouri ale Vechiului decat ale Noului Testament. Poetul e un emul al acelor mitic-arhaici homines religiosi care s-au luat la harta cu Domnul lor, l-au infruntat, au violentat cerul, s-au luptat cu ingerul. Tonul sau, in genere, este acela al unui Iov, barbatul care nu cedeaza, nu accepta nici un compromis, nici resemnare, care se-afirma pe sine in fata unui Iehova pierdut in tenebre si tacere. Cuvantul sau este starnit chiar in Tacerea absoluta careia i se adreseaza si in care se aude pierind.

Psalmul I. - "As putea vecia cu tovarasie" este revolta lui Arghezi impotriva Tatalui, al lui Dumnezeu cel vechi care s-a retras, s-a ascuns si parasit omul. Acesta e singur cu puterile sale. El este noul Prometeu; el creeaza lumea. Arta purcede din el si in aceasta ipostaza de creare a unei lumi noi, de depasire a conditiei creaturale, el sfideaza divinitatea, luand vecia drept complice. Arta are posibilitati nelimitate si prin ea poetul se identifica ca divinitatea. In final poetul isi doreste pierirea dar numai in ipoteza in care are loc pierirea lui Dumnezeu in el.

Psalmul II. - "Sunt vinovat ca am ravnit" este lupta poetului cu Divinitatea, incercarea sa de a-l rasturna. Finalul poeziei: "ti-am auzit cuvantul, zicand ca nu se poate", este intr-un fel un raspuns, exprima o interdictie declarata; neaga nu numai jindul omului dupa bunurile lumii acesteia, ci si insasi ravna poetului de a-si apropia Cuvantul. Revolta din Psalm I inseamna sfiderea Creatorului, asumarea orgolioasa a demnitatilor acestuia. "Marele Pacatos" din Psalm II nu e artistul manat de "o nelinistita patima cereasca" ci faptura aventuroasa a riscurilor extreme, razvratitul, care incearca imposibilul.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

În Psalmul III. "Tare sunt singur, Doamne, și piezis!" poetul se simte însingurat și parăsit. Dumnezeu ascuns, mut, inexistent îl condamnă la singurătate, împotriva careia se revoltă cerând din partea Divinității un semn care să-i îndemne pașii. Dacă în primii trei Psalmi, poetul se răzvrătește împotriva divinității în Psalm IV "Ruga mea e fără cuvinte" poetul ne prezintă confruntarea sa cu Logosul, cu Dumnezeu - cuvântul. Chemarea sa (dubla; ca profet și poet) este condamnarea sa. Toate ambivalențele, ambiguitățile și paradoxurile naturii sale își au sorginea în această criză originară a Cuvântului. Psalm IV este expresia unei disperări a cugetului, privind existența însăși a eului.

Psalm V. "Nu-ți cer un lucru prea cu neputință" este un apel al inteligenței desnadăjduite. Prezenta sacrului este singurul sau dar răvnit. Invocarea lui este o încercare de a-l scoate din neantul ascunzîșului său. Dar este, oare, posibilă revelarea? Este cu putință ca "tacerea sacrului să se rupă? Nimic mai tragic pentru inteligența însetată de infinit decît această "tacere". Dumnezeu ascuns în această "tacere" este o negare a omului cuvântător.

Chinuit de îndoieli "Pari cînd a fi, pari cînd ca nu mai ești" (Psalm VI) neputînd înțelege tăcerea de stîncă a unei divinități care nu da nici un semn palpabil al existenței ei, poetul își strigă patetic apriga dorința în goana-i neostoită după o certitudine absolută, cu o cîtezantă înspăimîntătoare:
"Singuri, acum, în marea ta poveste,
Rămân cu tine să mă mai mîsor,
Fără să vreau să ies biruitor.
Vreau să te pipăi și să urlu; Este?
(Psalm VI)

În Psalm VII. "Pentru că n-a putut să te-nțeleagă" poetul face un rechizitoriu puterii Divine învinuind-o, acuzînd-o de crimă celui care a creat lumea și apoi a parăsit-o. Dumnezeu se face vinovat de dubla crimă; una pentru că e absent din lume și cealaltă că lumea nu-l poate cunoaște. Singurul vinovat e cel absent, adică Dumnezeu, nu omul. Omul, acuzat de religii, devine acuzatorul judecătorului său.

Psalm VIII. "Priebeag în ses, în munte și pe ape" e psalmul călătorului-prizonier în universul închis. Psalm al maturității melancolice, al revizuirii și al cunoașterii de sine, acest psalm este un psalm al socotelilor. Ironic, sarcastic este poetul și în Psalm X. "vecinul meu a strîns cu neîndurare" e psalmul mizeriei umane "al nimicniciei omului ce-și întemeiază existența pe posesiune. înlocuirea lui "a fi cu" cu "a avea" duce la descompunerea ființei umane.

În Psalm XI. "ca să te ating, țîrîs pe rădăcina" poetul revine la chemarea Divinității. De data aceasta el dorește un contact organic care însă nu se realizează.

Cuprînzînd marea întrebare fără de răspuns, dureroasă și dramatică, psalmii arghezieni reflectă continua luptă a gândirii poetului cu îndoiala, cu neputința de a renunța la căutare, cu nesătușită sete de a se convinge dacă Divinitatea există sau nu cu adevărat. Oscilînd între dorința de a

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

afirma existenta lui Dumnezeu si gandul ca acesta s-ar putea reduce doar la o iluzie zadarnic intretinuta, poetul exclama in Psalm VI:

"Pentru credinta sau pentru tagada,
il caut darz si fara de folos",
ca, pandindu-l pe Dumnezeu ca pe un vanat, sa-l ameninte cu nimicirea fizica, necrutator:
"Te dramuiesc in zgomot ti-n tacere
si te pandesc in timp, ca pe vanat
Sa vad: esti soimul meu cel cautat?
Sa te ucid sau sa-genunchi a cere"
(Psalm VI)
sau chiar, nu mai putin neinduplecat:
"Cercasem eu, cu arcul meu,
Sa te rastorn pe tine, Dumnezeu!
Talhar de ceruri, imi facui solia
Sa-ti jefuiesc cu vulturii taria"
(Psalm II)

Poetul, pentru care problema Divinitatii parea fara rezolvare, isi da seama de zadarnicia zbaterilor sale launtrice in goana dupa marea himera ajunge sa proclame categoric inexistentia lui Dumnezeu, asa cum, triumfator, ne-o spune in unul din ultimii sai Psalmi din 1959. Evocand mai intai indelungatul si dramaticul drum al cautarii de o viata-ntreaga: m-am aratat / Oricum, de-ti pipai pragul, cu soapta tristei rugi, / Dau numai de belciuge, cu lacate si drugii", el isi anunta hotararea nezdruncinata de-a nimici fantoma dumnezeiasca de care s-a lasat tiranizat pana acum:
"inversunat de piedici, sa le sfaram imi vine,
dar trebuie-mi dau seama, sa-ncep de-abia cu tine"

Psalmul de taina, singurul, de altfel, care este astfel denumit de poet, se constituie intr-un monolog sfasietor in care sentimentul dragostei adevarate si al credintei se intrepatrund ca-ntr-un cantec al nemuririi, al sperantei al dorului, al dragostei de dragoste. Femeia raspandita in el "ca o mireasma-ntr-o padure" i-a prins de cantec viata; a purtat-o ca o bratara la mana casnica a gandirii; a schimbat cararea, si a facut-o "vas de mare". Adresarea catre simbolul feminin al divinitatii de identifica in finalul psalmului:
"Ridica-ti din pamant urechea
in ora noptii cand te chem
ca sa auzi, o! neuitata
neiertatorul meu blestem".

Poezia seamana cu aceeasi sfasietoare chemare eminesciana din Rasai asupra mea sau Rugaciune.